

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

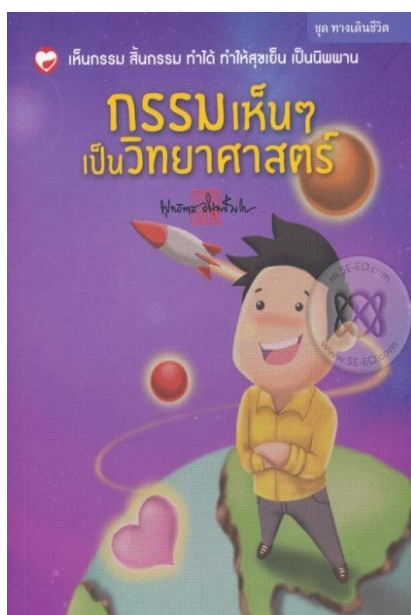
“กรรมเห็น ๆ เป็นวิทยาศาสตร์”

พระปลัดศานิตย์ นิจจุงคุโน

Phrapalad Sanit Nijjangu

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Buddhist College of Buddhapanya Sri Tawaravadi

ผู้แต่ง: พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)

ครั้งที่พิมพ์: ครั้งที่ 1

พิมพ์ที่: กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2557

ISBN: 978-616-781-869-6

บทนำ

หนังสือเรื่อง “กรรมเห็น ๆ เป็นวิทยาศาสตร์” เป็นชื่อหนังสือที่ตั้งขึ้นใหม่ เดิมชื่อ “ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม” คัดสรจากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์ นวกานุสาสน์ (เล่ม 1) บรรยายเมื่อวันที่ 8, 13, 15 กันยายน พ.ศ. 2514 รวม 3 ครั้ง มาพิมพ์รวมเป็นหนังสือเล่มนี้ โดยที่หนังสือ “นวกานุสาสน์” คือ คำสอนสำหรับผู้บวชใหม่ที่ท่านพุทธทาสเห็นว่าให้อะไรมากที่สุดเท่าที่ควรจะได้ เพราะท่านเป็นห่วงว่าบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาในช่วงเวลาสั้นสั้น แม้ท่านพุทธทาสจะบรรยายแก่พระบวชใหม่แต่ผู้สนใจศึกษาปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องก็ควรได้รับประโยชน์เช่นกัน

คำว่า “เห็น” ในที่นี้ไม่ใช่เห็นด้วยตาเนื้อ แต่เห็นด้วยตาใจ ที่เป็น “สภาวะธรรม” เห็นได้ด้วยตนเองในชาตินี้ไม่ต้องรอชาติหน้า กรรมเห็นๆเป็นวิทยาศาสตร์เล่มนี้มีเนื้อหาไม่มุ่งเน้นเรื่องกรรมในภาษาคน คือที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไปในระดับศีลธรรม แต่พูดถึงตามความหมายคำว่า “กรรม” ในภาษาธรรมที่ท่านอธิบายให้เข้าใจนั้น ประเด็นหลักๆที่คนทั่วไปใคร่รู้ก็คืออะไรคือ “กรรมเก่า” อะไรคือ “กรรมใหม่” ทำอย่างไรจึงจะ “สิ้นกรรมได้” อย่างไรป้องกันการไม่ให้เกิด “กรรมใหม่” แล้วกรรมนี้ดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยทั่วไปก็จะมีคำถามมากมายวนเวียนจนปวดหัวคำตอบชัดๆเรื่องกรรมมีอยู่ในหนังสือเล่มนี้

หนังสือเล่มนี้มีขนาดประมาณครึ่งกระดาษ A4 จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์สุขใจ มีความหนา 114 หน้า ปกหน้ามีชื่อหนังสือ กรรมเห็นๆเป็นวิทยาศาสตร์ สีเหลือง อยู่ด้านบน ถัดลงมา มีภาพวาดการ์ตูน เป็นคนยืนกอดอกบนแผนที่ประเทศไทย ในดาวโลก มองไปบนท้องฟ้า ที่มีจรวดวิ่งอยู่ข้างๆ การออกแบบปกเช่นนี้อาจต้องการทำให้ภาพลักษณ์ของหนังสือดูอ่านง่าย โดยที่ภาพรวมของหนังสือ เล่มนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม จากธรรมะบรรยายจากหนังสือธรรมโฆษณ์ นวกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 292 เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2514
2. ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม (ต่อ) จากธรรมะบรรยายจากหนังสือธรรมโฆษณ์ นวกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 314 เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2514
3. ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม (ต่อ) จากธรรมะบรรยายจากหนังสือธรรมโฆษณ์ นวกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 334 เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2514

เนื้อหา

บทที่ 1 ชื่อว่า “ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม” จากธรรมะบรรยาย ในหนังสือชื่อว่า ธรรมโฆษณ์ นวกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 292 เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2514 ผู้บรรยายได้ให้ความหมายคำว่า “กรรม” ว่าเป็น “การกระทำ” และคำว่า “อย่างเป็นวิทยาศาสตร์” หมายถึงว่า “เห็นได้ชัดเหมือนกับเอามาใส่ฝ่ามือดูได้” ถ้าไม่เช่นนั้นก็ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ เป็นปรัชญาหรือเป็นอะไรก็สุดแท้แต่ เพราะพระพุทธรศาสนาที่แท้จริงมีหลักความจริงหรือหลักการสอนวิธีการศึกษาและปฏิบัติเป็นไปในรูปแบบของวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น จึงขอให้ถือเป็นหลักไว้ว่าต้องเป็นสิ่งที่ดูและเห็นได้ด้วย “ความรู้สึก” ไม่ต้องฝากไว้กับ “ความเชื่อ”

กรรมในภาษาวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) ผู้แต่งได้อธิบายว่า กรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นไม่ต้องมี “ตัวตน” เพราะเป็นเรื่องของสภาวะธรรมเท่านั้น เช่นเดียวกับธรรมชาติทางรูปธรรมชาติทางนาม หรือทางใจ ที่มีเหตุมีปัจจัยแล้วก็จะเกิดขึ้นมา เรียกว่า “ธรรมชาติที่เป็นปัจจุสมุปันนธรรม” นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อตาเห็นรูปการเห็นจึงเกิดขึ้น ก่อนที่ตาจะเห็นรูปการเหตุยังไม่เกิดขึ้น การเห็นก็คือธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัยครั้งหนึ่งช่วงขณะหนึ่งแล้วก็จบลงไป อีกทั้งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นต้องมองเห็น “ด้วยตาในด้วยธรรมจักขุ” ว่ามันคืออะไร ให้ผลอย่างไร เกิดอย่างไร ดับสิ้นไปอย่างไร ต้องเห็นให้ชัด กรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์จะใช้ภาษาธรรมในการอธิบาย ท่านก็อธิบายไปถึง หากมีการลักขโมยและผู้ขโมยติดคุกขึ้นมา เหตุการณ์นี้ ในส่วนของกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นก็ไม่มีคนติดคุก เพราะไม่มีผู้กระทำ ไม่มีผู้รับกรรม แต่มีสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นตามลำดับ ตามเหตุตามปัจจัยเพียงเท่านั้น

จากนั้นท่านได้อธิบายหลักอริยสัจ ในการสนับสนุนความคิดของท่านเอง โดยอ้างว่า หลักอริยสัจนั้น มีความทุกข์ แต่ผู้ทุกข์หาไม่ เพื่อเชื่อมโยงกับคำว่า “การทำกรรมนั้นมี แต่ผู้ทำกรรมหาไม่” และ “การเสวยผลกรรมมี แต่หาไม่ผู้เสวยผลกรรมไม่” และนี่คือ หัวใจพระพุทธศาสนา ที่สอนว่าเป็น “อนัตตา” สอนว่าไม่มี “คน” ส่วนความทุกข์นั้นมี การเสวยความทุกข์ก็มี แต่ผู้ถูกหรือผู้เสวยความทุกข์นั้นไม่มี หมายความว่าสิ่งต่างๆนั้นเป็นไปตามกฎเหตุและปัจจัย เช่นตาเห็นรูปก่อน จักขุวิญญาณเกิดขึ้นมา แล้วเกิดสามสิ่งต่อเนื่องกัน คือ เกิดผัสสะคือการกระทบ แล้วเกิดเวทนา พอเกิดเวทนา “ตัณหา” ก็เกิด” ตัณหาคือความอยากตามเวทนานั้น แล้วจึงเกิด “อุปาทาน” ยึดมั่นถือมั่น ก็มีตัวฉันที่เป็นความรู้สึกความคิดที่จะเอาให้ได้จะทำให้ได้นี้เป็น “มโนกรรม” เกิดกรรมขึ้นมาแล้วโดยไม่ต้องมีตัวตน สิ่งที่เราเรียกว่ากรรมก็มี

แล้วมีความคิดนั่นเอง ดังนั้นถ้าจะพูดเรื่องกันในทางปรมัตถ์หรือแบบวิทยาศาสตร์ต้อง “ไม่มีคนที่ทำกรรม” หรือ “รับผลของกรรม” มีแต่ธรรมชาติล้วนเป็นไปอย่างนั้น เห็นได้ว่ากรรมทั้งหลายมาจากผัสสะนี้เป็นวิทยาศาสตร์ หรือเรียกว่ากรรมทั้งหลายมาจากเวทนาจักได้เช่นเดียวกัน เพราะถ้าไม่มีผัสสะไม่อาจมีเวทนา เป็นเรื่องของนามธรรม

กรรมในภาษาศีลธรรม (ภาษาคน) ผู้แต่งได้อธิบายว่า เป็นกรรมแบบที่ต้องมี “ตัวตน” เป็นผู้กระทำ ผู้รับผลของการกระทำ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า กรรมแบบนี้ ผู้แต่งถือว่าไม่เป็นวิทยาศาสตร์และไม่ใช่วิปัสสนา เพราะศาสนาอื่นเขาก็สอนกันอยู่แล้ว ก่อนที่จะมีพระพุทธเจ้าเสียอีก กรรมที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์นี้ ใช้ภาษาคนในการอธิบาย เพื่อให้ชาวบ้านทั่วไปได้เข้าใจ โดยพูดไว้ในลักษณะที่ “ต้องเชื่อ ไม่จำเป็นต้องมองเห็นชัด” โดยให้เชื่อว่ากรรมที่ทำไว้ในชาตินี้ตายแล้วจะต้องได้รับผลในชาติต่อไป ชาติต่อไปหลังจากตายแล้ว เป็นสิ่งที่นำออกมาให้ดูให้เห็นไม่ได้แบบนี้ ไม่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของความเชื่อทางศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนความเชื่อแต่เพียงอย่างเดียว

จากนั้นท่านก็อธิบายไปถึงหากมีการลักขโมยและผู้ขโมยติดคุกขึ้นมา จากเหตุการณ์นี้ เมื่อผู้ขโมยติดคุกมันก็เป็นเรื่องภายนอกเป็นเรื่องกรรมทางศีลธรรม มีตัวตนที่จะติดคุกติดตะรางเป็นเรื่องกรรมเป็นภาษาคน ส่วนการที่พูดว่ามีคนเกิด มีคนตาย มีคนชอบชั่วผลกรรมไป เป็นเรื่องของศีลธรรม เป็นพระพุทธศาสนาแบบศีลธรรมที่พูดเหมือนกับศาสนาอื่น ๆ ที่เขาก็สอนกันอยู่แล้ว

บทที่ 2 ชื่อว่า “ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม” (ต่อ) จากธรรมะบรรยายจากหนังสือคำว่าธรรมโฆษณ์ เล่มนวนกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 314 เมื่อวันที่ 13 กันยายนพ.ศ. 2514 ผู้บรรยายได้ขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรรมในภาษาคน และกรรมในภาษาธรรม ดังนี้

กรรมในภาษาวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) การบรรยายครั้งนี้ผู้บรรยายถือว่าเป็นการเรียนพระพุทธศาสนาที่ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ โดยยอมรับว่าการพูดกรรมแบบวิทยาศาสตร์นี้เป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง ซึ่งผู้พูดอาจถูกกล่าวหาว่าบ้าก็ได้ แต่ถ้าไม่เอาเรื่องนี้มาพูดก็ไม่ได้ถึงตัวของพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นก็ต้องขอลองหรือพยายามพูดไปเรื่อยเรื่อยใครจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ตามนั้น ซึ่งผู้บรรยายก็เข้าใจดีว่าหลักพระพุทธศาสนานั้นสอนเรื่องไม่มีตัวตนเรื่องอนัตตา ถือว่าเป็นพระพุทธศาสนาโดยแท้ “พระพุทธศาสนาโดยแท้” คือ ไม่มีคนไม่มีบุคคล

ไม่มีเราไม่มีเขา มีแต่ธรรมชาติที่เป็นรูปร่างร่างกายหรือวัตรธรรมชาติที่รู้สึกได้เรียกว่าจิตใจ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัยเป็นปฏิจจสมุปปันนธรรม คือมีแต่ธรรมชาติที่อาศัยกันเกิดขึ้นเท่านั้น ไม่มีตัวเรา ของเรา ไม่มีตัวตนใดๆทั้งสิ้น ส่วนการพันกรรมหรือสั่นกรรมให้ได้นั้น จึงต้องพยายามศึกษาเรื่องอนิจจังทุกขัง อนัตตา ทุกชั้นตอนให้ฉลาดถึงขนาดที่ว่า มันจะไม่เกิดความรู้สึกที่เป็น ตัวกูของกู ขึ้นมาได้อีก เมื่อนั้นก็จะสั่นกรรมเพราะเห็นทุกอย่างเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา โลภะ โทสะ โมหะ ไม่มีทางจะเกิดขึ้น ก็ไม่มีการทำกรรมเป็นการสิ้นกรรมเป็นพระอรหันต์ ความหมายพระอรหันต์ที่แท้จริงก็ไม่ใช่คนที่เดินไปเดินมาได้ แต่เป็น ภาวะของจิตอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะที่เรียกว่าไม่ทำกรรมใหม่ ไม่มีกรรมเก่า และเป็นคนสิ้นกรรม

กรรมในภาษาศีลธรรม (ภาษาคน) ในกรณีที่มีพระภิกษุบางรูปเกิดสงสัยขึ้นมาว่าถ้าไม่มีตัวตนเป็นอนัตตาไม่มีผู้กระทำการแต่มีผลกรรมซึ่งเป็นอัตตาเป็นผู้รับกรรมได้อย่างไรน่าสงสัย ยิ่งนัก ท่านก็ได้อธิบายต่อไปว่าตามหลักพระพุทธศาสนานั้นจะถือว่าสิ่งต่างๆจะมีก็ต่อเมื่อ มีจิตเข้าไปสำคัญมันหมายความว่า มี หรืออุปทานยึดมั่นถือมั่นความรู้สึกตัวตนเกิดมาเมื่อไหร่ นั่นแหละทุกอย่างจึงจะเกิดมาต่อเนื่องกันเป็นทอดๆ ตามปกติไม่มีโลกแต่เมื่อจิตเข้าไปสำคัญมัน หมายถึงถือว่าโลก เมื่อนั้นก็มีตัวตน เมื่อมีตัวตนสำหรับผู้ที่ทำกรรม สำหรับที่จะเป็นทุกข์ หรือส่วยผลกรรม สิ่งที่เราเรียกว่าคนก็เป็นคราวๆ ในขณะที่มีความรู้สึกอย่างนั้น จึงจะมีสิ่งที่เรียกว่ากรรมและได้รับผลของกรรม ส่วนการรับผลของกรรมนี้ ใครจะเป็นผู้รับผลของกรรม ผู้ที่รับผลของกรรมก็คือจิตที่ยึดมั่นถือมั่นอย่างโง่งมนั่นเอง

และเมื่อใดที่เกิดความรู้สึกว่าเป็นตัวตนขึ้นมา ก็จะเรียกว่ามีการเกิดใหม่อีกหนึ่งชาติ รับผลของกรรมเป็นชาติๆ เพราะปราศจากความรู้ที่ถูกต้อง เพราะมี “อวิชชา” ส่วนภพภูมิที่เป็น นรก สวรรค์ เปตอสุรกาย เดรัจฉาน ก็เป็นความหมายของจิตในขณะหนึ่งขณะหนึ่งเท่านั้น ดังตัวอย่างเช่นเมื่อจิตของเราอยากได้สิ่งของก็มี “ตัวตน” ขึ้นมามีความต้องการอย่าง สภาวะจิตนี้ก็เป็นเปรตได้เช่นกัน เมื่อตอนไหนมีตัวกูของกูตอนนั้น ก็จะมีผู้รับวิบากของกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งทั้งสิ้น แต่ถ้าไม่มีตัวกูของกูก็จะมีผู้รับผลของวิบากใดๆเลย ส่วนในกรณีที่ต้องการพูดกับชาวบ้านต้องพูดให้มีสัตว์ มีตัวกูของกู และมีอัตตา

บทที่ 3 ชื่อว่า “ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องกรรม” (ต่อ) จากธรรมะบรรยายจากหนังสือคำว่าธรรมโฆษณ์ เล่มนวนกานุสาสน์ (เล่ม 1) หน้า 334 เมื่อวันที่ 15

กันยายนพ.ศ. 2514 ผู้บรรยายได้ขยายความถึง กรรมภาษาวิทยาศาสตร์ และกรรมภาษาชาวบ้านว่า

กรรมทางวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) พระพุทธเจ้าท่านจำเป็นที่จะต้องพูดสอบด้วย 2 ภาษาพวกหนึ่งคือพูดอย่างภาษาคนธรรมดา ต้องมีตัวตน ตัวกู ของกู เป็นสัสสตทิฐิ แต่ที่ผู้สอนอย่างมีตัวตนก็เพื่อให้เขารักตนแล้วก็จะเดินไปหาเรื่องที่เกิดจากตัวตนคือทำให้ตัวตนพ้นจากทุกข์มีความสุขนั่นเอง อีกภาษาหนึ่งพูดกับผู้รู้หรือสอนผู้ที่ไม่รู้ให้กลายเป็นผู้รู้ เป็นภาษาที่ระบุไปยังข้อเท็จจริงคือ “ไม่มีตัวตน” การมีตัวตนเป็นที่พึง ก็คือการมีธรรมะเป็นที่พึ่งนั่นเอง การมีตนเป็นสรณะคือการมีธรรมะเป็นสรณะ “ตนที่แท้จริงนั้นไม่มี” แต่ก็ต้องสอนไปเพราะความรู้สึกของคนที่มีอวิชชาอยู่นั่นเอง ส่วนความดีในอริยวินัยท่านติตตรงที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ใช่ติตตรงที่ได้ขึ้นสวรรค์ได้มานับแต่อย่างใด แต่ต่อมานี้มีปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นไปอีกคือการเอาดีที่ได้อย่างตามใจตน และใดที่มีความยึดมั่นถือมั่น ยังมีตัวกูของกูขึ้นมา ก็จะบังเกิดกรรมขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง เพราะทำกรรมใหม่แล้วความร้อใจเกิดขึ้นมากก็เป็นสัตว์รณันที่เดียว เพราะทำกรรมใหม่ความกลัวเกิดขึ้นมากก็เป็นอสุรกายหากความโลภเกิดขึ้นมากก็เป็นเปรต หากความโง่เงาเกิดขึ้นมากก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน ภพภูมิต่างๆเกิดขึ้นมาทันทีทันใด ส่วนเรื่องอะไรที่ทำแล้วสบายใจอิ่มอกอิ่มใจก็คือ สวรรค์ ไปเลยหรือถ้ามันเฉยเฉยจะเป็นพรหมโลกก็ได้ และหากจิตถูกต้องวิมุต คือความรู้สึกที่จะดับทุกข์ได้ และดับทุกข์ได้จริง กรรมก็สิ้นสุด เมื่อกรรมสิ้นสุดก็ไม่ใช่ทุกข์อีกต่อไป ถูกต้องวิมุตเมื่อไหร่กรรมก็จะสลายตัวทันที เป็นกรรมชนิดที่ไม่มีผู้กระทำการที่เป็นของพระอริยเจ้า ต้องไม่มีตัวบุคคล มีแต่ว่าสิ่งนั้นมีแล้วจึงมีสิ่งนี้เป็นปฏิจสมุปบาท จึงจะเป็นภาษากรรมทางวิทยาศาสตร์ เพราะกรรมอย่างวิทยาศาสตร์ต้องเป็นกรรมที่ไม่มีตัวตนการไม่มีตัวตนก็ต้องสอนให้รู้จักอนัตตาในพระพุทธศาสนาด้วย

กรรมทางศีลธรรม (ภาษาคน) ภาษากรรมทางศีลธรรมนั้น จะมีการยึดมั่นถือมั่นที่มาจากผัสสะ หรือความอยาก เพราะมีผัสสะจึงมีเวทนา มีเวทนาแล้วก็มีตัณหาอยากได้นั้นอยากได้นี้ก็เป็นทุกข์ขึ้นมาอีก ผัสสะนี้จึงเป็นต้นเหตุของทุกเรื่อง หากผัสสะดับลงก็จะทำให้ไม่เกิดกรรมเพราะมีผัสสะการกระทำการจึงเกิดขึ้นมา แต่การดับผัสสะนี้มันยากทำได้อย่างไร ก็ต้องพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงว่า ผัสสะ นี้เป็นตัวร้ายเป็นอันตรายไปเสียทุกอย่างทำให้วุ่นวายไปหมดและต้องยกให้เห็นว่าผัสสะ ก็เป็นอนิจจังไม่เที่ยง เป็นทุกข์เป็น อนัตตาไม่ควร

ยึดมั่นถือมั่นในผัสสะนั้น ตราบใดที่ยังมีอุปาทานก็มีอวิชชา จึงเป็นกรรมประเภทเรียกว่า ศีลธรรม

ภาษากรรมทางศีลธรรมได้บัญญัติไว้ว่า ดีคืออย่างนี้ ถ้าชั่วคืออย่างนั้น ให้รักสิ่งที่ดี หลีกเลี่ยงสิ่งที่ชั่วก็ ดีตามความหมายตามใจชอบ แต่ไม่ใช่ดีจริง เนื่องจากการยึดมั่นในความดี ยึดมั่นถือมั่นแล้ว ก็มีความทุกข์เพราะความดี อย่างนี้ไม่เรียกว่าดีในอริยะวินัยของพระพุทธเจ้า

เพราะทันใดที่ถือว่าเป็นความดี เป็นสิ่งที่ไกลออกไปไม่เกี่ยวกับธรรมะ แล้วไปเปลี่ยนหลักเกณฑ์ว่าต้องได้เงินได้ชื่อเสียง อันไหนทำแล้วได้เงินดีทั้งนั้น ถ้าสอนกันอย่างนี้จะทำให้คนเห็นแก่ตัว ผิดหลักพระพุทธศาสนา

บทวิจารณ์ : คุณค่าของหนังสือ

1. แนวคิดในหนังสือเล่มนี้ ผู้บรรยายมีแนวคิดที่จะชี้ประเด็นถึงความแตกต่างระหว่างภาษาคนกับภาษาธรรม โดยระบุอย่างชัดเจนว่า ภาษาทางศีลธรรม (ภาษาคน) ที่ใช้อธิบายเรื่องของการกรรม เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสคนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายๆ เป็นภาษาที่มีการระบุถึงตัวกูของกู มีอัตตา เป็นสัสสตทิฐิ เป็นการพูดการสอนสำหรับคนทั่วไปในโลกที่ยังโง่อยู่ตั้ง 99 เปอร์เซ็นต์ ด้วยเหตุต้องใช้ภาษาเช่นนี้ จึงทำให้มีเงื่อนไขการส่งผลของกรรม คือชาตินี้ สัมปรายะ คือ ชาตินี้หน้า อปรายะ คือ ชาตินี้ต่อไป มีการเวียนว่ายตายเกิด เป็นภพภูมิต่างๆ เพราะยังมีการยึดมั่นถือมั่น ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วไม่ ดังจะศึกษาได้จากภาษากรรมทางวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) แนวคิดของผู้แต่งคือ กรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นไม่ต้องมี “ตัวตน” เพราะเป็นเรื่องของสภาวะธรรมเท่านั้น เช่นเดียวกับธรรมชาติทางรูป ธรรมชาติทางนาม หรือทางใจ ที่มีเหตุมีปัจจัยแล้วก็จะเกิดขึ้นมา เรียกว่า “ธรรมชาติที่เป็นปฏิจจสมุปปन्नธรรม” นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อตาเห็นรูปการเห็นจึงเกิดขึ้น ก่อนที่ตาจะเห็นรูปการเหตุยังไม่เกิดขึ้น การเห็นก็คือธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัยครั้งหนึ่งช่วงขณะหนึ่งแล้วก็จบลงไป อีกทั้งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นต้องมองเห็น “ด้วยตาในด้วยธรรมจักขุ” ว่ามันคืออะไรให้ผลอย่างไร เกิดอย่างไร ดับสิ้นไปอย่างไร ต้องเห็นให้ชัด กรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์จะใช้ภาษาธรรมในการอธิบาย

2. ปรากฏการณ์ในหนังสือเล่มนี้ ผู้บรรยายได้ยกตัวอย่างปรากฏการณ์ที่ในเหตุการณ์เดียวกันแต่สามารถอธิบายได้ทั้งใน 2 ภาษา คือทั้งภาษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) และภาษาศีลธรรม (ภาษาคน) ดังนี้ เมื่อมีการลักขโมยเกิดขึ้น เมื่อผู้ขโมยติดคุกมันก็เป็นเรื่องภายนอกเป็นเรื่องกรรมทางศีลธรรม มีตัวตนที่จะติดคุกติดตะราง เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ใช้ “ภาษาศีลธรรม (ภาษาคน)” ในการอธิบาย แต่สำหรับภาษาธรรมหรือภาษากรรมทางวิทยาศาสตร์นั้น เมื่อมีการลักขโมยเกิดขึ้น เมื่อผู้ขโมยติดคุกเมื่อใช้ภาษาธรรมหรือภาษากรรมทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายก็จะพบว่า ไม่มีคนติดคุกติดตะราง เพราะไม่มีผู้กระทำ ไม่มีผู้รับกรรม แต่มีสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นตามลำดับ ตามเหตุตามปัจจัยเพียงเท่านั้น

3. คุณค่าด้านเนื้อหา เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เป็นแนวคิดที่รวบรวมไว้เป็นตำราที่มีคุณค่า ที่ท่านบรรยายไว้ราว 47 ปีที่แล้ว ให้กับพระภิกษุที่บวชใหม่ (นวกานุสาสน์) แต่ผู้สนใจศึกษาปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง ก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน โดยสอนเน้นเฉพาะ “กรรม” ที่เป็นทางวิทยาศาสตร์ (ภาษาธรรม) โดยหลักการที่ว่า กรรมตามวิทยาศาสตร์ต้องไม่มีตัวตน เป็นเพียงแต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการยึดมั่นถือมั่น เพราะหากเกิดการยึดมั่นถือมั่นเมื่อไหร่กรรมนั้นก็จะกลายเป็นภาษาทางศีลธรรม (ภาษาคน) ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ โดยเนื้อหาของหนังสือจะกล่าวถึงหลักอริยสัจ 4 ปฏิจจนสมุปบาท สัสสตทิจิ ซึ่งเป็นหัวข้อธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา

ดังนั้นเล่มนี้จึงมีคุณค่าที่สอนให้ผู้ศึกษารู้จักปล่อยวางในความสุขหรือความทุกข์ เพราะคนเราอาจมีความสุขเพราะความสุขได้แต่ให้รู้ตัวว่ากรรมนั้นมีจริงแต่ไม่มีผู้ทำกรรมและไม่มีผู้เสวยผลกรรมในทางวิทยาศาสตร์แต่อย่างใด และสุดท้ายถ้าเราไม่มีการยึดถือเป็นตัวตนเราก็จะไม่มีผู้ทำกรรมหรือเสวยกรรม หมดยกกรรมเรียกว่าผู้อยู่เหนือกรรมเข้าสู่สภาวะนิพพาน

4. คุณค่าด้านภาษา หนังสือเล่มนี้ ได้นำเอาธรรมบรรยายที่ท่านพุทธทาสได้ บรรยายธรรม อย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน โดยผู้ฟังเป็นพระภิกษุ ที่บวชใหม่ เข้ารับการอบรม ระหว่างในพรรษาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2514 พระภิกษุและสาธุชนทั่วไปที่สนใจเรื่อง กรรม ตามแนวคิดของท่านพุทธทาส ดังนั้นหนังสือนี้จึงเหมาะสำหรับพระภิกษุและผู้สนใจศึกษา เพื่อปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง

บทสรุป

จากในหนังสือ “กรรมเห็น ๆ เป็นวิทยาศาสตร์” มี 2 อย่าง

1. กรรมอย่างแรก คืออย่างวิทยาศาสตร์นั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ภาษาธรรม” เป็นเรื่อง ที่มองเห็นด้วยตาใน คือธรรมจักขุ เป็นเรื่องสภาวะธรรมที่ไม่ต้องมีคน ไม่ต้องเกี่ยวกับคนทำ หรือผู้รับกรรม มองในแง่วัตถุ ประกอบกันอยู่ มีแต่ รูป ชันธ ธาตุ สิ่งต่าง ๆ เป็นไปตามกฎ เช่น ตาเห็นรูป เกิดจักขุวิญญาณ เกิดผัสสะ คือ การกระทบ แล้วเกิดเวทนา พอเกิด เวทนาแล้วเกิดตัณหาคือ กิเลส ความอยากตามเวทนานั้น เกิดอุปาทานยึดมั่นเป็นฉันท์ อยากเป็น นั้น เป็นนี้ เอาให้ได้นี้เรียกว่า อุปาทาน

ฉะนั้นถ้าพูดเรื่องกรรม ในทางปรมัตถธรรม หรืออย่างวิทยาศาสตร์ คือ กรรมในภาษาธรรม ที่ สอน สัจธรรม ไม่ใช่สอนศีลธรรม ต้องไม่มีคนที่ทำกรรม หรือรับผลของกรรม เพราะ “กรรม ทั้งหลายมาจากผัสสะ” แล้วสุข , ทุกข์ ทั้งหลายมาจากผัสสะ ทิฐิทั้งหลายมาจากผัสสะ นี่เป็น วิทยาศาสตร์ ถ้าไม่อาจมีผัสสะ ไม่อาจมีเวทนา ไม่อาจมีตัณหา ไม่อาจมีอุปาทาน ไม่อาจมีภพ ไม่อาจมีชาติ ไม่อาจมีชรา ไม่อาจมีมรณะ จึงไม่มีโลก สิ้นผัสสะ คือ สิ้นกรรม คือ นิพพาน

2. กรรมอย่างที่สอง พูดภาษาศีลธรรม สำหรับชาวบ้านทั่วไป หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ภาษาคน” พูดไว้ในลักษณะที่ต้องเชื่อแล้วมองไม่เห็นชัด เช่น ทำกรรมไว้ในชาตินี้แล้ว ตายไป รับผลในชาติหน้า หรือได้รับผลในชาตินี้ก็มี ซึ่งเป็นสิ่งที่เอามาให้ดูไม่ได้ เป็นเรื่องความเชื่อเรื่อง ศีลธรรมอ้างเอาเวลาหลังความตายเป็นเรื่องสำคัญ แล้วก็มีตัวตนเป็นผู้ทำ มีเราเป็นผู้รับกรรมซึ่ง ศาสนาอื่นเขาก็สอนอยู่แล้วก่อนพระพุทธเจ้า จึงเป็นเรื่องสำหรับปุถุชนทั่วไป ที่ยังมี ตัวกู ของกู จะต้องพูดเรื่อง มีสัตว์ มีบุคคล มีผู้ทำกรรม มีผู้รับกรรม จงพยายามเอาสิ่งที่ดี จงทำดีให้มาก ก็ พูดไปตามแบบให้มีศีลธรรมในโลก ไม่มีทางพ้นทุกข์

เมื่อพระพุทธเจ้าท่านพูด 2 ภาษาอย่างนี้ เราผู้ฟังต้องฟังให้ดี ว่าท่านพูดภาษาอะไร เรื่อง ไหน สูตรไหน บรรทัดไหน ในพระไตรปิฎกมี 84,000 พระธรรมขันธ์ พระธรรมขันธ์ไหนเป็น ภาษาคน พระธรรมขันธ์ไหนเป็นภาษาธรรม ต้องระวังให้ดี ถ้าเอามาปนกันแล้วยุ่งหมดไม่ได้ ประโยชน์อะไร บรรทัดหนึ่งว่าไม่มีคน ไม่มีสัตว์ ไม่มีตัวตน สิ่งทั้งหลายไม่ใช่ตน อย่ายึดมั่นถือมั่น เป็นอนัตตา เป็นสูญตาว่างทั้งนั้น แล้วอีกสูตรหนึ่งก็เขียนว่า จงทำตนเป็นที่พึ่งแก่ตน จงรักตน จงทำตนให้สำเร็จประโยชน์ จงทำความดี จงรักษาความดี อะไรเหล่านี้ จึงกลายเป็นว่า มีคนทำ ดี รักษาความดี มีตัวตนมีบุญบาปของตน จะเห็นได้ว่าเหมือนขัดกันเพราะพระไตรปิฎกเป็น

เพียงที่รวบรวมคำสอน เหมือนเทข้าวรวมไว้ในถัง ไม่ได้คัด แยกแยะออกว่าบรรทัดใดเป็น ภาษาคน บรรทัดใดเป็นภาษาธรรม ถ้าพูดอย่างไม่มีคน นั้นแหละเป็นภาษาธรรม เป็น พระพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ที่ต้องพูดภาษาคนเพราะ คนในโลกยังมีคนโง่อยู่ 99 เปอร์เซนต์ ก็ต้องมีระบบ มีภาษาสำหรับคนโง่ แล้วพูดอย่างมี สัสสสติภูมิ ว่า มีตัวกู มีของ กูว่า เทียงแท้แน่นอน เพราะในพระไตรปิฎกเป็นที่รวบรวมคำสอนเท่านั้น รวมลงไปเหมือน รวมข้าวไว้ในถัง รวมไว้ในเชิง แต่ไม่ได้จัดเป็นพวกเป็นกลุ่ม เป็นหมวดหมู่ ว่าอันไหนเป็น ภาษาพูดเป็นภาษาธรรม ที่พระพุทธเจ้ายังพูดภาษาคนอยู่เพราะว่าคนในโลกนี้ยังโง่อยู่ตั้ง 99 เปอร์เซนต์ ก็ต้องมีระบบสำหรับคนโง่ พูดด้วยภาษาคนว่ามีสัสสสติภูมิ ที่มีตัวกูของกู มีความ เทียงแท้แน่นอน ดังนั้นหลักธรรมที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา คือ ต้องไม่มี “คน” มีกรรมก็ได้ เสวยผลกรรมก็ได้ สันกรรมก็ได้โดยต้อง “ไม่มีคน” นั่นเอง

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้นำเสนอด้วยภาษา คือ การที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ภาษาคน เพื่อ อธิบายให้ผู้รู้ภาษาที่ไม่ใช่คนให้รู้ภาษาธรรม ท่านจึงต้องตรัสภาษาอย่างคนธรรมดา สำนวน โวหารอย่างคนธรรมดา เพื่อให้คนผู้ฟังนั้นเข้าใจถึงความจริง ซึ่งเป็นตัวธรรม แล้วก็ตรงกัน ข้ามกับความรู้สึกของคนทั่วไป จึงพูดได้ว่า ใช้ภาษาที่มีตัวตนพูดอธิบาย จนให้เข้าใจเรื่องที่ไม่มี ตัวตน พอคนเข้าใจเรื่องไม่มีตัวตนแล้ว ทีหลังก็พูดด้วยภาษาที่เกือบจะไม่ต้องพูด คือ ภาษาเรื่อง ไม่มีตัวตน เพราะฉะนั้นเมื่อเข้าใจเรื่องนี้ดี พุทธภาษิตทั้งหลายนั้นย่อมไม่มีขัดกัน ไม่มีค้ำกัน ถ้าเข้าใจสิ่งนี้ดี จะมองเห็นว่า ไม่มีตัวตน มีแต่เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี หรือพูดอีกทีว่า เพราะสิ่งนี้ มี สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้ก็พลอยดับ ไปด้วย ความรู้สึกว่าเป็นคน เป็นตัวตน ก็คือความรู้สึกของความโง่ ความไม่รู้ของ อวิชชา จึงทำ ให้เกิดทุกข์ ส่วนความรู้ที่จะช่วยไม่ให้เกิดทุกข์คือละ ตัวกู ของกู เรียกว่า วิมุตติ ถ้าจิตถูกต้อง วิมุตติ กรรมก็สลายตัว เรียกว่า “พระนิพพาน”

เอกสารอ้างอิง

พุทธทาสภิกขุ. (2557). กรรมเห็น ๆ เป็นวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

